

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(REVIEW OF RELATED LITERATURES)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อความชัดเจนของปัญหาและเพื่อการดำเนินงานวิจัยความต้องการของเกษตรกรในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ของเกษตรกรตำบลแม่ณะ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษได้อย่างถูกต้อง จากการตรวจเอกสารพบว่าควรนำเสนอรายงานการค้นคว้าตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ตำบลแม่ณะ
- 2.2 ทฤษฎีและลักษณะของความต้องการ
- 2.3 วิสาหกิจชุมชน
- 2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน
- 2.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

2.1 สภาพทั่วไปของตำบลแม่ณะ

เอกสารเผยแพร่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณะ (2548) อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. นำเสนอข้อมูลพื้นฐานของตำบลดังนี้

ประวัติตำบลแม่ณะ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว “ท้าวสมบัติ” ได้เดินทางจากบ้านแจ้งศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อสำรวจพื้นที่ทำกินในอำเภอยางชุมน้อย พบแหล่งอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมที่จะทำการเกษตร ทำไร่ ทำนา จึงได้ชักชวนญาติ พี่น้อง และชาวบ้านจำนวนหนึ่งมาตั้งรกรากอาศัยอยู่บริเวณด้านฝั่งตะวันออกแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นพื้นที่อุดม และเรียกชื่อว่า “บ้านวังมอย”

ต่อมา ท้าวแสนฟ้า (บุตรท้าวสมบัติ) ได้เป็นกำนันจึงคิดที่จะหาแหล่งอุดม สำหรับเป็นที่ทำกินสำหรับราษฎร ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้อพยพราษฎรซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้อพยพราษฎรจำนวนหนึ่งมาอยู่ ณ บ้านแม่ณะ พร้อมกับสร้างพระธาตุขึ้นองค์หนึ่งโดยสร้างพระธาตุดังกล่าวครอบคอกปอ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “วัดคอกปอ”

เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2430 ขุนไกรรักษา บุตรของท้าวแสนฟ้าทำได้รับแต่งตั้งให้เป็นกำนันต่อจากบิดาจึงคิดที่จะพัฒนาวัดคอกปอให้เจริญรุ่งเรืองสืบพระพุทธศาสนาต่อไป จึงคิดที่จะพัฒนาวิหารและเสนาสนะขึ้น พร้อมกับบูรณะพระธาตุ ใช้เวลา 5 ปี จึงแล้วเสร็จ

และเปลี่ยนชื่อจากวัดค้อป้อเป็นวัด “ศรีคอนชัย” ชาวบ้านสมัยนั้นเรียกว่า “วัด-สะหลี-คอน-ใจ” ส่วนบ้านแม่จะชาวบ้านจะเรียกว่า “บ้านแม่จะฟ้ามีด”

หลังจากขุนโจรรักษาเสียชีวิต นายเสาร์ได้เป็นกำนันประจำตำบลแม่จะ สมัยนั้นชาวบ้านจะเรียกว่า “กำนัน” ว่า “พ่อแคว่น” นายเสาร์ ได้ร่วมกับประชาชนสร้างโรงเรียนเพื่อให้บุตรหลานได้มีที่เรียนเพื่อศึกษาความรู้ จำนวน 1 หลัง ชื่อว่า “โรงเรียนแม่จะวิทยสถาน” โดยมีนายเจริญ อริยศักดิ์ เป็นครูใหญ่คนแรก

สภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลแม่จะตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอเชียงดาว ระยะทางจากที่ว่าการอำเภอเชียงดาวประมาณ 4 กิโลเมตร หรือห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 68 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดิน 107 (ถนนโชตนา)

เนื้อที่ มีเนื้อที่ 257.5 ตารางกิโลเมตร หรือจำนวน 160,937.5 ไร่

อาณาเขตที่ติดต่อกับตำบลและอำเภออื่นๆดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตป่าสงวนและเขตอนุรักษ์สัตว์ป่า อำเภอพร้าว
ทิศตก	ติดต่อกับเขตวนอุทยานแห่งชาติ ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว

สภาพภูมิอากาศ

ฤดูหนาว	เดือนตุลาคม - เดือนมกราคม
ฤดูร้อน	เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนกรกฎาคม
ฤดูฝน	เดือนสิงหาคม - เดือนกันยายน

จำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากร (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2548)

มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านป่าบง	มีจำนวน 371 ครัวเรือน	
ประชากรทั้งหมด 937 คน	แยกเป็นชาย 446 คน	หญิง 491 คน
หมู่ที่ 2 บ้านแม่จะ	มีจำนวน 499 ครัวเรือน	
ประชากรทั้งหมด 1,479 คน	แยกเป็นชาย 698 คน	หญิง 781 คน
หมู่ที่ 3 บ้านจอมคีรี	มีจำนวน 391 ครัวเรือน	

จะสูงมาก ดังนั้นผู้ประกอบการต้องหาวิธีการที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้มีกำไรมากขึ้น เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น

2. การอุตสาหกรรม

แทบทุกครัวเรือนจะมีการจักสานโดยใช้ไม้ไผ่ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตต่ำ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันดูแลรักษาไม้ไผ่ด้วยหากมีการตัดไม้ไผ่หรือต้นหน่อไม้ไผ่จำนวนมากเกินไปอาจส่งผลทำให้ไม้ไผ่มีไม่เพียงพอในการจักสาน

3. การท่องเที่ยวและบริการ

การท่องเที่ยวจะมีจุดเด่นด้านทรัพยากรป่าไม้ที่ค่อนข้างจะมีความอุดมสมบูรณ์ ป่าไม้เขียวจีเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญหลายสาย และส่งผลให้เกิดน้ำตกหลายแห่งซึ่งจะมีน้ำไหลตลอดปีเหมาะสมที่จะต้องมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีชีวิตของคนที่อยู่ในป่าแต่ไม่ทำลายป่า

4. การส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มอาชีพส่วนมากเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ บางกลุ่มจะเป็นอาชีพเสริมรายได้นอกเหนือจากงานหลัก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอาชีพแปรรูปอาหาร

5. การค้าขาย

การค้าขายพืชผลทางการเกษตรส่วนมากจะเป็นการขายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง จึงทำให้ขายพืชผลได้ในราคาที่ไม่สูงมากนักประกอบกับมีข้อจำกัดในด้านการตลาด

ด้านสังคม

1. การศึกษา

มีสถานศึกษารวมทั้งหมด 16 แห่ง แบ่งเป็นระดับการศึกษาดังนี้

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง จำนวนเด็ก 199 คน
- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 10 แห่ง จำนวนนักเรียน 1,045 คน
- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง จำนวนนักเรียน 172 คน

2. การสาธารณสุข

มีสถานอนามัย 2 แห่ง ประกอบด้วย

- มีสถานอนามัยแม่และเด็กบริการ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 11, 12 และ 13
- มีสถานอนามัยสบอ้อ บริการ หมู่ที่ 5, 6, 7, 8, 9 และ 10

ด้านบริการพื้นฐาน

1. การไฟฟ้า

การบริการไฟฟ้าอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเชียงดาว สำหรับหมู่บ้านที่บริการไฟฟ้าเข้าไปยังไม่ครอบคลุมจะมีการใช้ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์

2. การประปา

การบริการประปาจะเป็นระบบประปาของแต่ละหมู่บ้านหากหมู่บ้านใดไม่มีระบบประปาก็จะเป็นประปาที่เชื่อมต่อกับจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่เรียกว่า ประปาภูเขา

3. การโทรศัพท์

มีบริการโทรศัพท์ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เนื่องจากยังไม่มีกรขยายโครงข่ายส่วนโทรศัพท์สื่อสารสาธารณะ บางหมู่บ้านก็ไม่มี แต่ขณะนี้ประชาชนจะใช้โทรศัพท์ระบบเคลื่อนที่ของบริษัทเอกชนที่ให้บริการสามารถช่วยให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วขึ้น

4. การไปรษณีย์

การไปรษณีย์จะมีบริการจากไปรษณีย์อำเภอเชียงดาวให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่

5. การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดมีความสะดวกพอสมควรเพราะมีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมติดต่อกับหมู่บ้านไป พื้นที่อื่นโดยการใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์ จะมีเส้นทางไปบางหมู่บ้านที่ยังเป็นถนนลูกรังดินเดิมอยู่ทำให้การเดินทางไม่สะดวกเท่าที่ควร และมีความยากลำบากในหน้าฝน

6. การประกอบอาชีพหรือรายได้

ผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2547 จำนวน 2,202 ครัวเรือน ใน 13 หมู่บ้าน พบว่าคุณภาพชีวิตของประชาชน จาก 6 หมวด 37 ตัวชี้วัด สามารถบรรลุเป้าหมายความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จำนวน 21 ตัวชี้วัด และไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย 16 ตัวชี้วัด ซึ่งเรียงลำดับ 5 ลำดับแรกดังนี้

1. ตัวชี้วัดที่ 27 คนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท ต่อปี ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 35.3
2. ตัวชี้วัดที่ 31 คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้งต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 10.8
3. ตัวชี้วัดที่ 9 ทุกคนในครัวเรือนได้กินอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 10
4. ตัวชี้วัดที่ 16 ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 4.6

5. ตัวชี้วัดที่ 12 คริวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวรต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 4.6

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการะบริหารส่วนตำบลแม่ะ ประจำปี 2549

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ สังคม และการกีฬา

1.1 การรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.1.1 อบรมให้ความรู้

1.1.2 ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ

1.1.3 จัดแข่งขันกีฬา

1.1.4 ส่งเสริมอาชีพ

1.1.5 จำทำป้ายรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์

1.1.6 บำบัดรักษา

1.1.7 สร้างหมู่บ้านเข้มแข็ง

1.1.8 อุดหนุนหน่วยงานอื่น

1.1.9 อบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน

1.2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาบัติเหตุทางถนน

1.2.2 ติดตั้งป้ายสัญญาณ ป้ายเตือน

1.2.3 อบรมให้ความรู้

1.2.4 รณรงค์หรือประชาสัมพันธ์

1.2.5 ซ่อมแซมผิวจราจร

1.2.6 ปรับปรุงภูมิทัศน์ตามระบบทางข้ามทางจราจร

1.2.7 ไฟแสงสว่างตามเส้นทางจราจร

1.3 การส่งเสริมสวัสดิการสังคม

1.3.1 ฝึกอบรมอาชีพ

1.3.2 ส่งเสริมอาชีพ

1.3.3 สนับสนุนสิ่งของเครื่องใช้ให้ผู้ด้อยโอกาส

1.3.4 สนับสนุนเบี้ยยังชีพคนชรา ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส

1.3.5 จัดและสร้างศูนย์ฝึกอาชีพแก่ประชากรในตำบล

1.3.6 จัดหารถสำหรับผู้พิการ

1.4 พัฒนาสร้างความเข้มแข็งกลุ่มหรือองค์กร

1.4.1 ส่งเสริมกิจกรรมเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ

1.4.2 สนับสนุนกิจกรรมประชาม

1.4.3 สนับสนุนองค์การเอกชน

1.4.4 จัดประชุมโครงการชมรมผู้สูงอายุ

1.5 การส่งเสริมกีฬา

1.5.1 สร้างลานกีฬา

1.5.2 ปรับปรุงสนามกีฬา

1.5.3 อบรมให้ความรู้

1.5.4 จัดหาผู้ฝึกสอนทักษะด้านกีฬา

1.5.5 เดินเพื่อการออกกำลังกาย

1.6 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1.6.1 อบรมให้ความรู้

1.6.2 ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

1.6.3 ซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม

1.6.4 การเฝ้าระวังดินถล่ม

1.6.5 จัดหารถดับเพลิง

1.6.6 จัดหารถไถฟาร์ม

1.6.7 การเฝ้าระวังน้ำท่วม

1.6.8 ปลุกหญ้าแฝกป้องกันดินพังทลาย

1.6.9 ตั้งกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยในหมู่บ้าน

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การส่งเสริมการศึกษา

2.1.1 สร้างห้องสมุดประชาชน

2.1.2 สนับสนุนทุนการศึกษา

2.1.3 สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์

2.1.4 จัดหาบุคลากร

2.1.5 จัดหาหนังสือหรือสื่อต่างๆ

2.1.6 สร้างศูนย์การเรียนรู้

2.1.7 ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 2.1.8 จัดหาผู้ดูแลเด็ก
- 2.1.9 สนับสนุนอาหารกลางวันและนม
- 2.1.10 จัดหาอุปกรณ์กีฬา
- 2.1.11 อบรมให้ความรู้อาชีพพระยะสัน
- 2.1.12 อบรมเพื่อจัดเกลาจิตใจ
- 2.1.13 สนับสนุนโครงการด้านการศึกษา
- 2.1.14 สนับสนุนการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของนักเรียน
- 2.1.15 สนับสนุนสหกรณ์โรงเรียน
- 2.1.16 จัดหาเครื่องเล่นศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียน
- 2.2 ส่งเสริมกิจกรรมศาสนา
 - 2.2.1 อบรมให้ความรู้
 - 2.2.2 จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
 - 2.2.3 ร่วมงานรัฐพิธี ราชพิธี
 - 2.2.4 สนับสนุนหน่วยงานอื่น
 - 2.2.5 กิจกรรมมัคคุเทศก์ (วัด / ท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์)
- 2.3 ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี
 - 2.3.1 จัดกิจกรรมวันลอยกระทง
 - 2.3.2 จัดกิจกรรมวันสงกรานต์
 - 2.3.3 สนับสนุนหน่วยงานอื่น
- 2.4 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.4.1 อบรมให้ความรู้
 - 2.4.2 จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.4.4 สนับสนุนครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.4.5 จัดสร้างพิพิธภัณฑ์
 - 2.4.6 จัดกิจกรรมโครงการประกวดความสามารถทางภูมิปัญญา

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร

- 3.1 การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานในสำนักงาน
 - 3.1.1 จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์
 - 3.1.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ
 - 3.1.3 ก่อสร้างหอประชุม หรืออาคารอเนกประสงค์

3.1.4 ก่อสร้างบ้านพักพนักงาน

3.1.5 ปรับปรุงสถานที่ทำงาน

3.1.6 ปรับปรุงภูมิทัศน์

3.1.7 จัดหารถยนต์

3.1.8 จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์

3.1.9 จัดหาวัสดุอุปกรณ์โสตเทคโนโลยีและสารสนเทศ

3.1.10 รายจ่ายประจำ

3.2 การเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ

3.2.1 อบรมให้ความรู้

3.2.2 ศึกษาดูงาน

3.2.3 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

3.2.4 จัดทำคู่มือหรือเอกสาร

3.2.5 ร่วมจัดทำวิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วม

3.2.6 การตรวจสอบและให้ความรู้ในการบริหารตาม

หลักธรรมาภิบาล

3.2.7 จัดตั้งวิฑูรยชุมชน

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

4.1 การส่งเสริมอาชีพ

4.1.1 อบรมส่งเสริมอาชีพการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1.2 อบรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์

4.1.3 อบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร

4.1.4 สนับสนุนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

4.1.5 ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ

4.1.6 จัดหาพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์

4.1.7 สนับสนุนปุ๋ยหรือยากำจัดศัตรูพืช

4.1.8 ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์

4.1.9 จัดอบรมให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและการเกษตร

4.2 การสหกรณ์หรือร้านค้าชุมชน

4.2.1 อบรมให้ความรู้เรื่องกับงานสหกรณ์หรือร้านค้าชุมชน

4.2.2 จัดตั้งสหกรณ์หรือร้านค้าชุมชน

4.2.3 สนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

4.2.4 จัดตั้งกลุ่มสมาชิกเงินทุนออมทรัพย์

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการสาธารณสุข

5.1 การเฝ้าระวังโรคที่นำโดยแมลง

5.1.1 พ่นหมอกควันเพื่อกำจัดยุงแก่

5.1.2 รณรงค์และกำจัดลูกน้ำ

5.1.3 ให้ความรู้ด้านสุขศึกษา

5.1.4 จัดหาเครื่องพ่นหมอกควัน

5.1.5 จัดหาน้ำยาพ่นหมอกควัน

5.1.6 สนับสนุนกิจกรรม อสม.

5.1.7 จัดอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน

5.2 การรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

5.2.1 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

5.2.2 ฉีดยาคุมกำเนิดสุนัขและแมว

5.2.3 อบรมให้ความรู้อาสาสมัคร

5.2.4 จัดหาวัคซีนหรือยาคุมกำเนิด

5.3 การรณรงค์และป้องกันโรคเอดส์

5.3.1 อบรมให้ความรู้

5.3.2 จัดกิจกรรมกีฬา

5.3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่ม

5.3.4 ส่งเสริมการรวมกลุ่ม

5.3.5 ส่งเสริมอาชีพ

5.3.6 ส่งเคราะห์ผู้ติดเชื้อ

5.3.7 สนับสนุนทุนการศึกษาบุตรผู้ติดเชื้อตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อ

5.3.8 ตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อ

5.4 พัฒนาศักยภาพของสาธารณสุข

5.4.1 พัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครของสาธารณสุข

5.4.2 พัฒนาด้านเทคโนโลยีเครื่องมือด้านสาธารณสุข

5.4.3 ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบอาคารสาธารณสุข

5.4.4 ปรับปรุงหรือต่อเติมอาคาร/บ้านพัก

5.4.5 ส่งเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู รักษา

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

6.1 การคมนาคม

6.1.1 ก่อสร้างถนนคอนกรีต

6.1.2 สร้างถนนลูกรัง

6.1.3 ก่อสร้างสะพานหรือท่อเหลี่ยม

6.1.4 ปรับปรุงภูมิทัศน์ข้างทางจราจร

6.2 การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ

6.2.1 ติดตั้งไฟกิ่ง

6.2.2 ขยายเขตบริการไฟฟ้า

6.2.3 ดูแลรักษาไฟฟ้าสาธารณะ

6.3 การติดต่อสื่อสาร

6.3.1 ขยายเขตบริการโทรศัพท์

6.3.2 ติดตั้งหรือซ่อมแซมหอกระจายข่าว

6.3.3 จัดทำเอกสารหรือคู่มือเพื่อประชาสัมพันธ์

6.3.4 จัดตั้งศูนย์ส่งและรับวิทยุประจำหมู่บ้าน

6.4 การป้องกันการชำรุดของไหล่ทาง

6.4.1 ก่อสร้างรางระบายน้ำ

6.4.2 วางท่อระบายน้ำ

6.4.3 ปลูกหญ้าแฝก

6.5 การบูรณะซ่อมแซม

6.5.1 ซ่อมแซมถนน

6.5.2 ซ่อมแซมลำเหมือง ฝาย ทำนบ

6.6 การป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค

6.6.1 สร้างถังเก็บน้ำ

6.6.2 เจาะบ่อน้ำบาดาล

6.6.3 สร้างหรือปรับปรุงประปา

6.7 การป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเกษตร

6.7.1 สร้างคาลดลำเหมืองและพังกันน้ำ

6.7.2 สร้างฝายน้ำล้น

6.7.3 สร้างอ่างเก็บน้ำหรือสระน้ำ

6.7.4 ขุดลอกคลอง เหมือง สระ อ่างเก็บน้ำ ฝาย

7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า และอากาศ

7.1 การป้องกันปัญหาขยะ

7.1.1 หาทำจัดขยะ

7.1.2 สร้างที่กำจัดขยะ

7.1.3 จัดหารถเก็บขยะ

7.1.4 อบรมให้ความรู้

7.1.5 รณรงค์หรือประชาสัมพันธ์

7.1.6 แยกประเภทขยะ

7.1.7 การสร้างบ่อแก๊สชีวภาพ

7.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้

7.2.1 อบรมให้ความรู้

7.2.2 ดูแลรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

7.2.3 ปลูกลำต้นไม้หรือไม้ผลและบำรุงดูแลรักษา

7.2.4 รณรงค์และประชาสัมพันธ์

7.2.5 ปลุกป่าชุมชนหรือฟื้นฟูป่า

7.2.6 ทำแนวเขตป่า

7.2.7 ทำแนวกันไฟ

7.3 การป้องกันผลกระทบจากการใช้สารเคมี

7.3.1 อบรมให้ความรู้

7.3.2 รณรงค์และประชาสัมพันธ์

7.3.3 ตรวจวิเคราะห์ดินหรือปรับปรุงดิน

7.3.4 ส่งเสริมการปลูกและการใช้สารสกัดจากสมุนไพร

7.3.5 ปลุกผักปลอดสารพิษ

7.3.6 ตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหารและเครื่องดื่ม

7.3.7 ตรวจสอบสารเคมีตกค้างในพืชผัก อาหารและในกระแสโลหิต
ของเกษตรกร

7.3.8 ตรวจสอบตลาดสด หรือสถานที่จำหน่ายอาหาร

7.4 การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

7.4.1 อบรมให้ความรู้

7.4.2 ปรับปรุงหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

7.4.3 ก่อสร้างหรือปรับปรุงถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยว

7.4.4 สร้างสวนสาธารณะ

7.4.5 ประชาสัมพันธ์

7.4.6 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

โครงการที่สำคัญในตำบลแม่ณะ

ตัวอย่างโครงการที่ 1 โครงการสัมมนาการฟื้นฟูดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู บำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน
2. เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนหน้าที่ของชุมชน ในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนท้องถิ่นในการร่วมดูแลรักษา และฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่หลากหลายให้เกิด คุณค่าและประโยชน์สูงสุด

เป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา จำนวน 130 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มผู้นำชุมชน ประชาคม เยาวชน สตรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณะ รวม 13 หมู่บ้าน ในพื้นที่ ตำบลแม่ณะ

วิธีการดำเนินการ

1. ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนารับฟังคำบรรยายข้อมูล ในการฟื้นฟูดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การจัดแบ่งกลุ่มจาก 13 หมู่บ้าน เพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
3. การกำหนด กฎ กติกา ร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

4. รวบรวมและนำเสนอแนวคิดเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของตำบลแม่นะ

วันเวลาและสถานที่ในการดำเนินการ

วันอังคาร ที่ 13 กันยายน 2548 เวลา 08.00-17.00 น. ณ ห้องประชุมวิทยาลัย
ชาวบ้าน บ้านจอมคีรี หมู่ที่ 3 ตำบลแม่นะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชากรและองค์กรท้องถิ่นในตำบลแม่นะมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. พื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์และมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในสถานะที่สมดุลและยั่งยืน

ตัวอย่างโครงการที่ 2 โครงการสร้างโรงเรียนเพาะชำเพื่อขยายพันธุ์ไม้ไผ่และตะไคร้หอม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นโรงเรียนในการขยายพันธุ์ไม้ไผ่และตะไคร้หอม
2. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนนำพันธุ์ไม้ไผ่ไปปลูกเพื่อใช้ประโยชน์

เป้าหมาย

ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่นะ จำนวน 13 หมู่บ้าน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. จัดหาสถานที่ในการก่อสร้างโรงเรียนเพาะชำออกแบบลักษณะโรงเรียน
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง
3. จัดสร้างโรงเรียนชำ
4. ตรวจสอบและติดตามประเมินผล

กลุ่มอาชีพที่น่าสนใจในตำบลแม่นะ

เอกสารเผยแพร่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นะ (2548) อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่. นำเสนอข้อมูลดังนี้

ผู้ประสานงาน นางไข่แก้ว กองสถาน เบอร์โทรศัพท์ 053-388-099

2. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำพริกตาแดง / พริกดาบ

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มแม่บ้านผลไม้ดองและน้ำพริกตาแดง

สถานที่ผลิต 126 บ้านจอมคีรี หมู่ที่ 3 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางสาวชล เก่งกล้า เบอร์โทรศัพท์ 053-456-349

3. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มแม่บ้านจอมคีรี

สถานที่ผลิต 126 บ้านจอมคีรี หมู่ที่ 3 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางสาวชล เก่งกล้า เบอร์โทรศัพท์ 053-456-349

4. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ลูกชิด

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนแม่เมะ

สถานที่ผลิต 15/1 บ้านแม่เมะ หมู่ที่ 11 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นายวงศ์ แก้วใจมา เบอร์โทรศัพท์ 053-229-614

5. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ใบเมี่ยง, ใบชา

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มแม่บ้านปางมะโอ

สถานที่ผลิต 32 บ้านปางมะโอ หมู่ที่ 9 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางอัมพร ยิ่งสนิท เบอร์โทรศัพท์ -

6. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์แคบหมู

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มแม่บ้านจอมคีรี

สถานที่ผลิต 126 บ้านจอมคีรี หมู่ที่ 3 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางสาวชล เก่งกล้า เบอร์โทรศัพท์ 053-456-349

7. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลไม้ดอง

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มผลไม้ดอง, กระเทียมดอง

สถานที่ผลิต 33 บ้านแม่ฮ้อยโน หมู่ที่ 8 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางบัวคลี กาวีตา เบอร์โทรศัพท์ 07-174-2766

8. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลไม้ดอง

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มแม่บ้านจอมคีรี

สถานที่ผลิต 126 บ้านจอมคีรี หมู่ที่ 3 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางสาวชล เก่งกล้า เบอร์โทรศัพท์ 053-456-349

ผู้ประสานงาน นางสาวชล เก่งกล้า เบอร์โทรศัพท์ 053-456-349

9. กลุ่มผลิตผลการเกษตรส้มโอ

ชื่อกลุ่มผลิต กลุ่มจำหน่ายส้มโอแก่งป็นเต้า

สถานที่ผลิต 15 / 1 บ้านแก่งป็นเต้า หมู่ที่ 10 ตำบลแม่นะ

ผู้ประสานงาน นางนวล กันทามิ เบอร์โทรศัพท์ 04-047-5759

2.2 ทฤษฎีและลักษณะของความต้องการ

ถวิล ชาราโกชน และศรีณย์ คำวิสุข (2546: 18-19) ได้กล่าวอ้างถึงทฤษฎีการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ว่าต้องเรียงไปตามลำดับ โดยมาสโลว์ (Maslow) มีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ใฝ่ดี มีศักยภาพที่จะพัฒนาสังคมและตนเองมุ่งที่จะพัฒนาให้สูงสุดในความสำเร็จและสร้างสรรค์ทุกคนต้องการความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self actualization) การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หมายถึงการประจักษ์แล้วในศักยภาพของตน ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้ ดังนั้นมนุษย์จึงมีความต้องการ ซึ่งความต้องการจะเรียงลำดับ 5 ขั้น ตั้งแต่ขั้นต่ำสุดไปจนถึงขั้นสูงสุด ตามลำดับดังนี้

1. ความต้องการที่เป็นพื้นฐานแรกสุดเป็นความต้องการทางสรีระวิทยาซึ่งก่อให้เกิดแรงขับพื้นฐาน เช่น ความต้องการน้ำ อากาศ พักผ่อน อาหาร ความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการด้านความปลอดภัยและมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม เพื่อจะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการเกียรติยศ เช่น ชื่อเสียง ตำแหน่งหน้าที่การงาน
5. ความต้องการที่จะใช้ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

เมื่อมาถึงความต้องการสูงสุดแล้วความต้องการต่างๆ จะลดลงแต่จะมีความพอใจกับสถานะปัจจุบันที่ได้กระทำกิจกรรมอยู่

เมื่อความต้องการในขั้นหนึ่งขั้นใดได้รับการตอบสนองคนก็จะ มีความต้องการในขั้นต่อไป โดยที่ความต้องการขั้นใดได้รับการตอบสนอง ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับ

100 เปอร์เซ็นต์ บุญสม วราเอกศิริ (2529: 113-120) ได้มีการแจกแจงการตอบสนองความต้องการไว้ว่า การตอบสนองจะลดหลั่นกันไปตามลำดับขั้น โดยมีการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายประมาณ 85 เปอร์เซ็นต์ การสนองความต้องการด้านความปลอดภัย 70 เปอร์เซ็นต์ การ

ตอบสนองทางด้านความรัก 50 เปอร์เซ็นต์ การตอบสนองความต้องการทางด้านที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง 40 เปอร์เซ็นต์ การตอบสนองความต้องการทางด้านรู้จักตนเอง 10 เปอร์เซ็นต์ และยังได้อธิบายแนวความคิดของมาสโลว์ที่ได้แบ่งความต้องการทั้ง 5 ขึ้นออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. deficiency needs (ความต้องการขั้นที่ 1-4) เรียกว่าความต้องการขั้นต่ำ หรือความต้องการเนื่องมาจากการขาดหรือไม่มี ซึ่งต้องการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก

2. growth needs (ความต้องการขั้นที่ 5) เรียกว่าความต้องการขั้นสูง หรือความต้องการการพัฒนาเป็นความต้องการที่ต่อเนื่องมาจากการแสวงหาซึ่งเกิดขึ้น เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียง มนุษย์ก็จะสามารถพัฒนาขึ้นไปสู่การเป็นผู้ที่สามารถใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่อย่างสมบูรณ์ แต่ Murphy อ้างในรัตนา พุ่มไพศาล, 2528: 83-84) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ที่เกิดพร้อมกับชีวิตเมื่อเริ่มเกิดไว้ต่างจากมาสโลว์ ดังนี้

2.1 ความต้องการที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับร่างกาย เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ และความต้องการที่มีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการป้องกันตนเองจากความร้อนเกินไป หนาวเกินไป

2.2 ความต้องการทางด้านกิจกรรม เป็นความต้องการที่จะสำรวจ และทำกิจกรรมกระตุ้นตนเองให้กระฉับกระเฉง

2.3 ความต้องการทางประสาทสัมผัส ซึ่งรวมความต้องการเรื่อง สี เสียง จังหวะ ความต้องการการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความต้องการที่จะหนีจากสิ่งสับสน

2.4 ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกโจมตี ความเจ็บปวด การถูกข่มขู่บังคับหลีกเลี่ยงจากความตกใจ

อีริก ฟอรัม (Erich Fromm) (อ้างในโสภา ชูพิกุลชัย, 2529: 120) กล่าวถึงความต้องการสำคัญของมนุษย์ คือ

1. ความต้องการที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ซึ่งกันละกัน
2. ความต้องการที่จะเป็นมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าที่จะเป็นสัตว์โลกธรรมดา

3. ความต้องการที่จะมีส่วนเกี่ยวพันกันระหว่างมนุษย์ในโลก เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโลก

4. ความต้องการที่จะเรียนแบบ ซึ่งความรู้สึกที่จะเรียนแบบนี้เกิดขึ้นจากความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของคนหนึ่งคนใด ไม่ใช่เป็นเพียงคนๆ หนึ่งเท่านั้น

5. ความต้องการที่จะมีความคงทนและมั่นคงเกี่ยวกับการยอมรับและเข้าใจผู้อื่น

สำหรับบริโภคภายในครอบครัว แต่ถ้าไปส่งเสริมการปลูกปอหรือข้าวฟ่างซึ่งบริโภคไม่ได้คงจะไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ยิ่งกว่านั้นความต้องการยังรวมไปถึงความอยู่ดี กินดี และในปัจจุบัน ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ มากมาย จึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการไม่รู้จักจบสิ้น”

2.3 วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุนของชุมชน" อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง "ทุนของชุมชน" ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่รื้อรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน) ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน (มีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ)

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชน เป็นหลัก
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7. มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย (วิชิต ธาตุเพชร และคณะ, 2548)

วิสาหกิจชุมชน (small and micro community enterprise หรือ SMCE) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลใน

รูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน วิสาหกิจชุมชน เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีแนวคิดว่ายัปัญหาของประเทศใน ภาพรวม ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น สามารถจัดปัญหาความยากจนเป็นการสร้างอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่ มั่นคง ความคาดหวังที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน คือ คนในทุกชุมชนมองเห็นสินทรัพย์ของตนเองและ ชุมชนมีค่าสามารถทำให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และนำมาเป็นปัจจัยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน สินทรัพย์ของประชาชนและชุมชนที่มีอยู่ ไม่ได้หมายถึงเงินทองเท่านั้น แต่หมายถึง ความรู้ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทักษะฝีมือ ความสงบวิถีชีวิต วัสดุตามธรรมชาติ ธรรมชาติของชุมชน พืชผลการเกษตร ฯลฯ ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานหรือทุนทางสังคมของชุมชน เพราะ เป็นสิ่งที่ได้สร้างสะสมและสืบทอดต่อ ๆ มาเป็นสมบัติของคนในชุมชนทุกคน จากแนวคิดและ ความคาดหวังพิจารณาได้ว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการสร้างรายได้อย่างมั่นคงรูปแบบหนึ่ง ที่มี ขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม (small enterprise) สร้างผลผลิตของกิจการ ซึ่งเกิดจากสินทรัพย์ ของชุมชนที่มีรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่โดยคนในชุมชน เป็นกิจการของคนในชุมชนที่ ปลุกให้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นฟื้นขึ้นมาเป็นพลังให้กับชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ ระดับฐานราก ของประเทศ โดยมีจุดหมายในการดำเนินกิจการ คือ การพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกันของ ชุมชน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์จากพื้นฐานภูมิ ปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งไม่ใช่ธุรกิจ หากแต่วิสาหกิจชุมชน สามารถพัฒนาก้าวไปสู่การเป็น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548)

พิทยา ว่องกุล (2532: 42-43) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวิสาหกิจชุมชน หรือ การ สร้างกองทุนหมู่บ้าน เมื่อเข้มแข็งมั่นคงจริงๆ แล้ว เงินทุนจะช่วยในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆ ด้วยตัวของชาวบ้านเอง และถ้าหากชาวบ้านให้ความสนใจ สร้างสมโภคทรัพย์ มากกว่าความ ต้องการเงินในที่สุดความอุดมสมบูรณ์จะกลับคืนมาสู่หมู่บ้าน พิทยา ว่องกุล (2532: 25-26) ได้ให้ ความหมายของ “โภคทรัพย์” ไว้ว่าเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับกินเป็นอาหาร เครื่องไม้เครื่องมือหรือ เครื่องใช้สอยต่างๆ ดังนั้นผลผลิตทั้งหมดไม่ว่าจะมาจากด้านเกษตรและอุตสาหกรรมถือได้ว่าเป็น โภคทรัพย์ โภคทรัพย์ยังสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ประเภทแรกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ออก งามออกมาไม่ได้ เช่น เหล็ก อลูมิเนียม น้ำมันปิโตรเลียม ทองแดง เมื่อนำมาใช้ทรัพยากรเหล่านี้ จะหมดไปจากเดิม ประเภทที่สอง เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์และพืช ที่สามารถขยายพันธุ์เพิ่ม จำนวนขึ้นเรื่อยๆ ประเภทที่สาม เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตให้เจริญเติบโตได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศ

จะหมดไปจากเดิม ประเภทที่สอง เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์และพืช ที่สามารถขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ประเภทที่สาม เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตให้เจริญเติบโตได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศ

กาญจนา แก้วเทพ (2538: 21-22) ได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนว่าเป็นการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (bat-tom-up) ประกอบด้วยมิติแรก เริ่มด้วยความต้องการว่าจะพัฒนาอะไร โดยถูกกำหนดจากชาวบ้าน เพราะลำดับความต้องการนั้นจะเป็นตัวบ่งบอกถึงระดับความสำคัญของสิ่งที่ชาวบ้านปรารถนาอย่างแท้จริง มิติที่สอง การกำหนดรูปแบบวิธีการในการตอบสนองความต้องการหรือวิธีการแก้ปัญหา มิติที่สาม หลังจากรับรู้ความต้องการของชาวบ้าน และได้ศึกษาสำรวจวิธีการแก้ปัญหาแล้วจะเป็นขั้นของการวางแผนงาน เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน ต้องใช้วัฒนธรรมของชุมชนเป็นตัวตั้ง เป็นจุดเริ่มต้นโดยอาจจะประสานกับความรู้ที่นำมาจากภายนอกให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

ณรงค์ โชควัฒนา (2542: 15) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ฟังตนเองตามแนวพระราชดำริ คือ การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว มองสังคมด้วยและมองสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ กับการพัฒนา “เราไม่เชื่อว่าเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น สังคมและสิ่งแวดล้อมจะดีขึ้นเอง เพราะสังคมก็มีต้นทุนของสังคม สิ่งแวดล้อมก็มีต้นทุนของสิ่งแวดล้อม และสิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรไทย เป็นทรัพยากรที่มีค่า เราควรใช้ให้คุ้มค่าที่สุด”

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2545: 58) ได้กล่าวถึง วิสาหกิจชุมชนว่า แนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยั่งยืน เป็นมิติของธุรกิจชุมชนที่มีความหลากหลายสูง นักกตินักวิชาการ นักพัฒนา ข้าราชการอื่นๆ ลงมาจนถึงผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชนบท ต่างเสนอวิธีคิดและแนวทางพัฒนาชุมชน/สังคม ในสาระและรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะบทเรียนของชาวบ้านหรือชุมชนที่อยู่รอดได้ด้วยเศรษฐกิจจากการผลิตแบบพึ่งตนเอง รวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อสร้างศักยภาพของชุมชน การสร้างกองทุนในรูปแบบต่าง ๆ เครือข่ายองค์กรชาวบ้านและความร่วมมือกันพัฒนาชุมชน/สังคมระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานในภาคส่วนต่างๆ

ณรงค์ และ นันทิยา หุตานุวัตร (2546: 15) ได้กล่าวถึงการรวมกลุ่มของชาวชนบทว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มของชาวชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จะเห็นได้ว่ามีโครงการพัฒนาทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งเน้นการเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรจำนวนมากเข้าสู่ชนบท อเนก หิรัญ (2533: ไม่ระบุหน้า) ซึ่งให้เห็นว่า การสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกรเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการพัฒนาชนบท ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ระบุถึงการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร เน้นนโยบายในการพัฒนาชนบท (สำนักงานคณะกรรมการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538) และปรากฏอย่างเด่นชัดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ในแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์ศักดิ์ มาละ (2546) ศึกษา วิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษาการรวมกลุ่มของชุมชนที่สามารถทำให้เศรษฐกิจของชุมชนพึ่งตนเองได้ การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนนั้นนอกจากจะเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นกระบวนการพัฒนาการพึ่งตนเองก่อนเป็นอันดับแรก เปลี่ยนระบบการผลิตเพื่อขายมาเป็นการผลิตเพื่อยังชีพพอเพียงแล้วจึงขาย การขายผลผลิตก็ต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้มากขึ้นโดยการแปรรูปการผลิตการรวมกันขาย ตลอดจนการทำการธุรกิจร่วมกับภาคเอกชนบนพื้นฐานความสามัคคี และความเข้าใจในศักยภาพของชุมชน จึงสามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือกันและกันระหว่างกลุ่ม ระหว่างชุมชนได้

จกมล จอมเมือง (2542) ศึกษา ธุรกิจชุมชนของกลุ่มสหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด : การแปรรูปผลไม้เป็นอาชีพเสริมให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างงานและรายได้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มหรือบุคคลอื่นๆ เนื่องมาจากมีการซื้อผลผลิตจากเกษตรกรและมีการรวบรวมผลผลิตจากภายในกลุ่มสหกรณ์เองแล้วนำมาแปรรูปทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน การผลิตผลไม้แปรรูปนั้นมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้รวมทั้งการบรรจุหีบห่อทำให้มูลค่าของสินค้าเพิ่มสูงขึ้น

นารีนานู พุททวงศ์ (2543) ศึกษา ธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านแม่ฮ้อยในจังหวัดเชียงรายซึ่งได้ศึกษา การรวมกลุ่มของแม่บ้านที่เห็นว่ามีแม่บ้านบางส่วนที่ใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์จึงได้รวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพและเพื่อสร้างรายได้โดยมีคาร์ผลิตสินค้า 3 ชนิด คือการทำดอกไม้ประดิษฐ์และพวงรีด การทำหมวกสาน และการเย็บผ้ามือฮ้อย ซึ่งสินค้าทั้ง 3 ชนิดนี้เป็นสินค้าที่ชาวบ้านมีความรู้และถนัดเป็นอย่างดี สมาชิกในกลุ่มมีแนวคิดที่ จุดประสงค์ในการตั้งกลุ่ม

ประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศและเป็นการตอบสนองแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างแท้จริง

อูษณีย์ พันธุ์จันทร์อุไร (2541) ได้ทำการศึกษา “ธุรกิจชุมชน” ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาอุตสาหกรรม : กรณีศึกษาสถานีบริการน้ำมันบางจาก พบว่าแนวทางในการพัฒนาประเทศมีแนวโน้มที่จะมุ่งให้เกิดการพัฒนาตนเองในระดับชุมชนชนบทไปพร้อมๆ กันกับการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางเลือกที่จะให้ชุมชน มีการพัฒนาด้วยตนเองนั่นคือแนวทางธุรกิจชุมชนซึ่งชุมชนนี้จะเป็นความร่วมมือของคนในชุมชนในการดำเนินธุรกิจขึ้นในชุมชนโดยจะเป็นการร่วมทุน ร่วมบริหารและร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจชุมชนจึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในลักษณะที่สมดุลและยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาในลักษณะที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่ในระยะแรกชุมชนยังไม่มีทักษะและศักยภาพในการที่จะดำเนินธุรกิจขึ้นมาด้วยตนเองจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างทั้ง 3 ฝ่าย คือ องค์กรชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน จึงจะทำให้ธุรกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้และเป็นทางเลือกในการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

